

## Коментар до догматичної конституції про Церкву «Світло народів»

Догматична конституція «Світло народів» («Lumen Gentium») є одним з найважливіших документів Другого Ватиканського Собору. Вона була проголошена 24 листопада 1964 Папою Павлом VI. Хоча богослови слушно вказують на те, що усі документи, які були проголошені на цьому Соборі, мали у першу чергу душпастирський, а не догматичний характер, не випадково, що саме конституція про Церкву разом з конституцією про Боже Об'явлення «Слово Боже» («Dei Verbum») титулується як «догматична», що надає їй особливої ваги і авторитету. Водночас треба зазначити, що цей документ не єдиний, що трактує питання природи і місії Церкви. Про Церкву також йдеться в душпастирській конституції про Церкву у сучасному світі «Радість і надія» («Gaudium et Spes»). Проте, якщо в останній Отці Собору висловлюють свій оптимістичний погляд на Церкву у Її стосунку до змін і викликів сучасного суспільства, то у першій – головну увагу і богословську рефлексію вони присвятили природі Церкви як таїнственному і видимому знакові Божої присутності на землі.

Догматична конституція «Світло народів» складається з восьми розділів.

У першому розділі йдеться про таїнственну природу Церкви, яка впливає з тринітарної природи Бога. Бог Отець вибирає Церкву для Свого Сина. Син засновує Її як Царство Отця на землі через пролиття Своєї крові і води на Хресті. Син також підтримує єдність Церкви через єднання християн у Тайні Євхаристії. А Дух Святий мешкає і молиться у серцях вірних, обдаровує їх дарами і приводить Церкву до воскресіння і до Обручника Христа. У наступних розділах Отці Собору формулюють богословське тлумачення заснування й існування Церкви на землі. Відтак, у другому розділі Отці представляють Церкву як Народ Божий, що є продовженням вибраного Ізраїльського народу та носієм Нового Завіту любові, який єднає тепер людей усіх народів. У третьому розділі розглядається характер і конкретні завдання церковної єрархії, а особливо єпископів, у четвертому – мирян, у шостому – чернецтва. У п'ятому розділі Отці Собору запрошують вірних до переосмислення покликання кожної людини до святости, а у сьомому – до усвідомлення потойбічного характеру Церкви Небесної та Її єдності з Церквою земною. У заключному восьмому розділі перед нами постає образ Марії як тої, що вже досягнула досконалої святости та тим самим стала Матір'ю та учасницею спасіння всіх християн.

Навчання про Церкву, що знаходимо у цій догматичній конституції, глибоко відображає душпастирський дух Другого Ватиканського Собору. Замість традиційного трактування Церкви зі строгим поділом на єрархію священнослужителів, ченців і мирян, Отці Собору повертаються до цілісного історико-спасенного розуміння Церкви як Христової Обручниці, яка була задумана Богом ще задовго до приходу Спасителя. На думку Отців

Собору, Вона була заснована тоді, коли часи знаходять своє сповнення і прихід Царства близький. Ісус – голова Церкви, Він Христос, Син Божий і Син Чоловічий є Її Господом, Священником і Засновником. У Ньому перебуває «повнота» як божественна, так і людська, а Церква «помаленько зростає» і прагне повноти Небесного Царства на землі. Вона має есхатологічну природу, тобто як Ісус Христос усіх до себе притягнув, щоб привести до Отця, так і Церква веде людей до майбутнього прославленого життя.

Пояснюючи слова Символу віри, який визнає «єдину, святу, католицьку і апостольську Церкву», Отці Собору навчають, що Церква – це видиме товариство з єрархічними органами, що перебувають під пастирською опікою Римського Архиєрея та колегії єпископів. Христос, вічний Пастир, заснував церковну структуру і поклав місію на Петра та колегію Дванадцятьох Апостолів йти й робити Його учнями усі народи. З першости і вибраности Петра впливає першенство і непомильність Римського Архиєрея як Христового Намісника і видимого Голови Церкви. Перший серед рівних єпископ Риму виразно свідчить про єдність і єдиність Церкви. Він здійснює своє служіння з Колегією єпископів, які хоч і розсіяні по всій землі, але перебувають з ним у євхаристійному сопричасті і визнають його першенство. Разом з усіма єпископами та помічниками Римський Архиєрей освячує, навчає та керує Божим Народом, бо через єпископів та їх помічників Христос присутній серед людей.

У своєму навчанні – Церква непомильна. Ця непомильність належить як єпископам, так і мирянам під проводом Учительського Уряду. Церква носить вселенський характер, та водночас у ній є помісні Церкви, що втішаються власними традиціями, зберігаючи першість за Петровим Престолом. Визнаючи Церкву святою, Отці Собору також наголошують на тому, що Вона потребує очищення і постійно творить покуту. Як Христос себе применшив, так і Церква у свому служінні має бути смиренною, не шукати своєї слави і огортати своєю любов'ю усіх принижених, слабких та покинутих. Сама лише приналежність до Церкви не є гарантією спасіння. Для спасіння потрібні щира любов і віра. У своїй екуменічній відкритості Отці Собору стверджують, що Бог дарує спасіння людям у Католицькій Церкві, хоча і «поза її спільнотою є багато складників святости і правди, які, як дари питомі Церкві Христовій, тягнуть всіх до католицької єдности».

Попри свою видиму структуру Церква є водночас таїнственным, видимим і невидимим організмом, так само як вочленене Слово Отця. Ісус установив для своїх вірних Таїнства хрещення, миропомазання та Євхаристії, як рівно ж й інші Таїнства сповіді, елеопомазання, священства та подружжя, щоб зробити їх сопричасниками Божої природи. Дух Святий єднає Церкву в одне тіло, плекає любов між вірними і її вимагає. Усі члени Церкви між собою тісно пов'язані. Якщо один член страждає, тоді співстраждають усі. Через

молитву до святих і молитву за померлих Церква-прочанка єднається з небесною Церквою святих. У церковних Тайнах, а особливо під час Божественної Літургії у причасті Тіла і Крови Господньої вірні стають співметвими з Христом, щоб колись стати співвоскреслими з Ним після Остаточного Суду.

Окрему увагу Отці Собору присвячують мирянам, які як і ченці та священники покликані до святости і досконалости. Завдання мирян – наслідувати Христа у Його слухняності та свідчити про Нього в обставинах сімейного і громадського життя. Через участь у загальному священстві миряни освячують світ своїм буденним життям. Христос дає їм право вимагати духовні блага Церкви, висловлювати свою думку про добро Церкви. Він запрошує їх брати участь у пророчому і царському служінні через плекання добрих християнських сімей та активному впливові на суспільство, у якому вони живуть.

Чернецтво є прикладом духовних родин, які з особливою ревністю і відданістю освячують своє життя та життя світу через сповнення євангельських чеснот чистоти, послуху і убогости. Отці Собору підкреслюють, що відмова від матеріальних благ не є перешкодою справжньому розвитку людської особи, а навпаки чернечий стан краще звільняє людину від земних справ і наближує її до Христа. І хоча ченці можливо не приносять земній людській громаді матеріальні користі, проте вони збагачують людську спільноту своєю працею і молитвою.

Усі постулати догматичної конституції «Світло народів» украй актуальні сьогодні для Христової Церкви в Україні. У контексті української багатоконфесійної церковної розбитости з особливою гостротою звучить вчення Отців Другого Ватиканського про глибинне відчуття єдності Христової Церкви, яка для досягнення миру і єднання в одному стаді під одним Пастирем «не перестає молитися, надіятися та діяти», закликаючи усіх християн до очищення, взаємопрощення і оновлення. Церковна єдність – це плід не людських зусиль, а дії Святого Духа, тому заклик до святости кожного християнина сьогодні звучить з особливою силою. Коли в Україні Церкву Христову переслідували і знищували, Святий Дух давав силу і мужність витерпіти мученицький наділ тисячам мученикам та ісповідникам віри. Проте тепер, коли Церква насолоджується правами і свободами вільно проповідувати і здійснювати свою місію, Вона потребує нових ревних покликань як до священничого, чернечого, так і до автентично християнського мирянського життя. Згідно з вченням цієї догматичної конституції, правдиве свідчення віри та втілення Христових заповідей в щоденному житті не лише готує християн до вічного блаженства в Царстві Небесному, але також гармонізує земне життя і робить його повноцінним і щасливим. Українське суспільство потребує глибше усвідомити цю життєву позицію, а Христова Церква – сміливіше доносити її до сердець і умів своїх вірних.